

JAARVERSLAG 2002

bosschap

BOSSCHAP

JAARVERSLAG en VERANTWOORDINGSVERSLAG 2002

“Inhoud aan verbreding”

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD

1. ALGEMEEN	1
Het Bosschap	
Draagvlak en representativiteit	
Taak en missie Bosschap	
Verbreiding Bosschap met natuur	
Bestuur en organisatie	
PBO-aangelegenheden	
2. DOELSTELLINGEN VAN HET BOSSCHAP	7
Bosbeheersbedrijven	
Bosaannemingsbedrijven	
Bosareaal	
Werknemers in de bosbouw	
Samenleving	
3. PRODUCTEN, DIENSTEN en ACTIVITEITEN in RELATIE tot DOELSTELLINGEN	8
Bosbeheersbedrijven	
Bosaannemingsbedrijven	
Bosareaal	
Werknemers in bos en natuur	
Samenleving	
Overheid	
4. REGELGEVING: (AUTONOME) VERORDENINGEN en BESLUITEN	21
5. FINANCIËLE VERANTWOORDING	22
6. TRENDS en ONTWIKKELINGEN	24
Intern cijfermatig	
7. SAMENSTELLING BESTUUR EN COMMISSIES PER 31 DECEMBER 2002	25

bijlage:

overzicht bosbedrijven per eigenaarscategorie naar grootteklasse

VOORWOORD

2002 is voor het Bosschap een belangrijk en bijzonder jaar geweest.

Via getrapte behandeling in twee bestuursvergaderingen werd besloten tot "natuurinclusief werken" door het Bosschap, een nieuwe werkwijze die ook wel gevat wordt onder de term "verbreding". Aan die verbreding is in 2002 al voor een gedeelte inhoud gegeven, al is het bouwwerk nog niet voltooid. Daarmee ligt de start voor deze nieuwe uitdaging onmiskenbaar in 2002.

2002 was ook het jaar waarin de secretaris van het Bosschap, de heer R.M.W.J. Nas, na een vruchtbare periode van negen jaar afscheid nam. Zijn plaats wordt op interim-basis voor één jaar ingevuld, waarna een nieuwe secretaris zal aantreden die het verbrede schap nog verder zal ontwikkelen.

Dit verantwoordingsverslag bouwt voort op het stramien dat in 2001 voor het eerst gekozen werd. Het geeft inzicht voor het aangesloten bedrijfsleven in de activiteiten van het schap en het voldoet aan de criteria en vereisten die de toezichthouders stellen.

Naast positionering en missie komen aan de orde de producten, activiteiten en diensten, de daarmee behaalde resultaten en de relatie met de diverse doelstellingen. Verder wordt kort ingegaan op de verordeningen en regelgeving, de financiële resultaten met daarbij enige toelichting en tot slot enkele trends en ontwikkelingen, alsmede de samenstelling van het bestuur en de commissies per 31-12-2002.

P.J.J.M. Mangelmans
voorzitter Bosschap

1. ALGEMEEN

Het Bosschap

Het Bosschap – ingesteld in 1954 – is het bedrijfsschap voor de bosbouw, het bosbeheer en de houtteelt en is daarmee een publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie.

Het Bosschap wordt gedragen door:

- twee werkgeversorganisaties:
 - * Nederlandse Vereniging van Boseigenaren (NVBE)
 - * Algemene Vereniging Inlands Hout (AVIH)
- twee werknemersorganisaties:
 - * FNV Bondgenoten
 - * CNV BedrijvenBond.

Het Bosschap is een zelfstandig opererende bedrijfsorganisatie, die geen juridische binding heeft of anderszins samenhangt met één of meer andere (bedrijfs-)organisaties.

Bij het Bosschap stonden ultimo 2002 geregistreerd:

- 1801 eigenaren/beheerders van bos met in totaal ca 269.550 ha bos
- 319 aannemers van boswerk met een gezamenlijke omzet aan boswerk van ca € 56,3 miljoen.
- Aan de Erkenningregeling Bosaannemers van het Bosschap namen 154 van de 319 aannemers van boswerk deel. De gezamenlijke omzet van de erkende bedrijven bedraagt ca € 35,9 miljoen.

Draagvlak en representativiteit

In het pbo-bestel worden aan deelnemende bedrijfslichamen eisen gesteld voor wat betreft draagvlak en representativiteit. De Sociaal Economische Raad hanteert daartoe normen.

Van voldoende organisatorisch draagvlak is volgens de SER-normen sprake indien:

- de betrokken organisaties samen ten minste 55% van het sociaal-economische gewicht gemeten aan één van de drie maatstaven (aantal ondernemers, omzet of werkgelegenheid) vertegenwoordigen; óf indien
- de betrokken organisaties samen meer dan 50% van het sociaal-economische gewicht, gemeten aan twee van de drie maatstaven, vertegenwoordigen.

Alle organisaties die het Bosschap dragen voldoen aan de representativiteitsnormen van de SER.

Taak en missie Bosschap

Het Bosschap staat voor de sociale en economische belangen van het bedrijfsleven in de bosbouwsector en voor een duurzame bedrijfsuitoefening in de bosbouw die mede is gericht op een zodanig functioneren van de bossen in Nederland, dat daarmee tegemoet wordt gekomen aan wensen en behoeften van de samenleving ten aanzien van het bos.

Eén en ander dient passend in en bijdragend aan de realisatie van het overheidsbeleid te zijn. Dat vormt voor het Bosschap de taak waarvoor het zich op grond van artikel 71 van de Wet op de bedrijfsorganisatie gesteld ziet.

Bij het functioneren van het Bosschap staan centraal: de bos(beheers)bedrijven, de bosaannemingsbedrijven, de werknemers in de bosbouw; in relatie tot samenleving en overheid.

Op basis van het bovenstaande luidt de missie van het Bosschap:

Het Bosschap wenst de organisatie te zijn die slagvaardig, doeltreffend en pro-actief de belangen van de bosbouwondernemingen (ondernemers en werknemers) behartigt; daarbij richt het zich op de bosfuncties natuur, houtproductie, recreatie, landschap en milieu, met inachtneming van:

- *het economisch, sociaal en ecologisch duurzaamheidsbeginsel*
- *het maatschappelijk belang van het bos*
- *samenspraak met de overheid.*

Het Bosschap representeert daarbij het bedrijfsleven in de driehoek bedrijfsleven-samenleving-overheid. De overlegstructuren van het Bosschap worden hierdoor veelal ook gekenmerkt.

De belangenbehartiging omvat onder meer advisering en regelgeving; de ondernemingen die het aangaat zijn enerzijds de bos(beheers)bedrijven en anderzijds de bosaannemingsbedrijven.

Verbreiding Bosschap met natuur

In het verslagjaar zijn belangrijke stappen gezet naar een verbrede werkingssfeer van het Bosschap richting natuur; bij het beheer gaat het dan meer algemeen om terreinbeheer. Bos en natuur worden steeds vaker in één adem genoemd. Beleidsmatig wordt bos als onderdeel van de natuur gezien. Terreinbeheerders houden zich in het algemeen bezig met het beheer van zowel bos als natuur anders dan bos.

Tijdens twee bestuursvergaderingen is ruime aandacht aan deze verbreding geschonken. Het bestuur heeft besloten tot *natuurinclusief werken* door het Bosschap. Dit betekent dat in het handelen van het schap nadrukkelijk ook het werkterrein van natuur, naast of gekoppeld aan bos wordt meegenomen.

Aanpassing van de instellingsverordening en eventuele registratie van en heffing over natuurareaal is nu nog niet aan de orde. Daarover en over aanpassing van het personeelsbestand zal de komende jaren, wanneer daar aanleiding toe is, worden gediscussieerd.

De grens wat betreft de terreintypen en daarmee de afbakening van het werkveld wordt gelegd bij terrestrische, niet-agrarische natuur.

De discussie over verbreding van het Bosschap met natuurinclusief denken heeft geleid tot een herbevestiging van het draagvlak onder het Bosschap. De diverse vertegenwoordigers staan unaniem achter het Bosschap "nieuwe stijl".

Bestuur en organisatie

Bestuur

Het bestuur van het Bosschap bestaat uit tien leden en een voorzitter. De bestuurszetels zijn gelijkelijk verdeeld over werkgevers- en werknemersorganisaties; de onderlinge verdeling ziet er als volgt uit:

- Nederlandse Vereniging van Boseigenaren (NVBE)	4 zetels
- Algemene Vereniging Inlands Hout (AVIH)	1 zetel
- FNV Bondgenoten	3 zetels
- CNV BedrijvenBond	2 zetels.

Dat leidde ultimo december 2002 tot de volgende bestuurssamenstelling:

namens de NVBE

mr C.N. de Boer (sectie NB-organisaties), drs O.O.Gorter (sectie particulieren)

drs N. van Heijst (Staatsbosbeheer), drs. V.T.M. Braam (sectie overheden)

namens de AVIH

ing. C. Boon (AVIH)

namens FNV Bondgenoten

W.J.M. Baltussen, S. Binda, J.A. Effink

namens CNV BedrijvenBond

G.H. Koudys, R. Zwijnenburg

voorzitter

mr P.J.J.M. Mangelmans

secretaris a.i.

ir. A.J.H. Willems

Commissies

Naast het bestuur zijn er binnen het Bosschap de Commissie Sociale Zaken, de Commissie Bosbouwambachten en diverse andere commissies, die tot taak hebben het bestuur op hun terrein van advies te dienen.

Daarnaast zijn er enkele tijdelijke werkgroepen met een specifieke opdracht.

Het overzicht van commissies en werkgroepen ziet er ultimo 2002 als volgt uit:

- Commissie Sociale Zaken
- Commissie Bosbouwambachten
- Commissie Beheers- en Bedrijfsvraagstukken
- Geschillencommissie en Klachtencommissie Erkenningregeling Bosaannemers
- Bezwaarschriftencommissie
- Belastingcommissie
- Commissie Arbeidsomstandigheden
- Commissie Bosbescherming – ziekten en plagen
- Commissie Onderwijs & Scholing
- Commissie Waterschapsaangelegenheden
- Commissie voor de Zaad- en Plantsoenvoorziening
- Werkgroep Draaiboek Bosrampen
- Werkgroep Houtmeten

Terreinbeheerdersoverleg

Voor de terreinbeheerders binnen het Bosschap is het terreinbeheerdersoverleg (TBO) ingesteld.

Het TBO beoogt beleidsmatig relevante onderwerpen aangaande terreinbeheer in brede zin te bespreken. Doel daarvan is het inzicht in elkaars meningen te verdiepen, van elkaar te leren en indien nodig de bespreking van bepaalde onderwerpen op bestuursniveau van het Bosschap voort te zetten.

Daarnaast is het TBO ook bedoeld om daar waar mogelijk het gezamenlijk optreden naar derden te bevorderen.

Het TBO vormt voor de terreinbeheerders mede de basis onder het Bosschap nieuwe stijl. Het TBO heeft een relatie met alle commissies, maar met name met de Commissie Beheers- en Bedrijfsvraagstukken en de Commissie Waterschapsaangelegenheden. Indien de agenda daar aanleiding toe geeft worden andere leden van het bestuur van het Bosschap uitgenodigd.

Secretariaat

Het bestuur heeft voor de uitvoering van de werkzaamheden van het Bosschap de beschikking over een eigen secretariaat waar ultimo 2002 zes personen werkzaam zijn (5x1fte + 1x0,4fte): een secretaris, twee adjunct-secretarissen, een comptabele, een secretaresse en een medewerker post, archief en reproductie.

Toezichthouders en netwerken

Toezichthouders

Voor wat betreft het Bosschap zijn toezichthouders:

- de Sociaal Economische Raad (organisatie-technisch);
- het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer & Visserij (inhoudelijk).

Beide organisaties hebben een vaste waarnemer bij de bestuursvergaderingen:

- voor de SER: mw A. van der Velden-van Meerkerk
- voor LNV: mr G.B. Raaphorst; plaatsvervanger: ir. H.M.P. van den Brandt

Los van de bestuurlijke waarneming is er regelmatig ambtelijk en bestuurlijk overleg met de toezichthouders:

- ten aanzien van het ministerie van LNV is belangrijk te vermelden, dat in principe twee keer per jaar overleg met de minister plaatsheeft;
- ten aanzien van de SER is van belang de participatie van het Bosschap in het Bedrijfschappen Contact, een overlegstructuur, waarbij ook de Bestuurskamer van de SER aanwezig is.

Netwerken

Het Bosschap onderhoudt nauwe contacten met de politiek in het kader van de jaarlijkse begrotingsbehandeling en via (leden van) de Vaste Commissies voor onder meer Landbouw, Sociale Zaken, Financiën en Economische Zaken.

Er zijn intensieve bestuurlijke contacten en er is het nodige ambtelijke overleg van het Bosschap met de diverse overheden.

- * Op nationaal niveau zijn dat het vakministerie van LNV (zie hierboven) en de ministeries van Economische Zaken, Sociale Zaken & Werkgelegenheid, Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Verkeer en Waterstaat.
- * Op provinciaal niveau zijn dat contacten met de belangrijke bosprovincies en met het Interprovinciaal Overleg.
- * Op lokaal niveau gaat het om gemeenten, met name in de fase waarin de ontwikkeling van bestemmingsplannen voor het buitengebied aan de orde is.

Via de diverse commissies en werkgroepen en via andere contacten op ambtelijk niveau is er nauw overleg met belangenorganisaties in en buiten de sector op nationaal niveau. Daarvan kan het volgende beeld worden geschetst (eerdergenoemde overheden buiten beschouwing gelaten).

- * Onderzoek
Onderzoeks- en kennisinstellingen als Alterra, Expertise Centrum LNV, Landbouw-Economisch Instituut.
- * Onderwijs & scholing
Wageningen Universiteit & Research Centre, Internationale Agrarische Hogeschool Larenstein, Middelbare Bosbouw- en Cultuurtechnische School, Agrarische Onderwijscentra, Aequor, Scholingsfonds Stosas, Stichting Opleidingsfonds Leerlingwezen Land- en Tuinbouw (SOLLT).
- * Natuur & milieu
Wereld Natuur Fonds, Stichting Natuur en Milieu, Vereniging Milieudefensie, Bomenstichting, Vogelbescherming Nederland, Forest Stewardship Council (FSC), Stichting Milieukeur, Stichting Keurmerk Alternatieve Landbouw, Stichting Keurhout.
- * Houtproductie & houtvoorziening
Stichting Bos en Hout, Platform Hout in Nederland, Overleggroep Houtproductie en Houtvoorziening, Centrum Hout.
- * Recreatie
ANWB, RECRON, Stichting Recreatie.
- * Sectorale belangenorganisaties
Koninklijke Nederlandse Bosbouw Vereniging, Stichting ProBos.
- * Sociale Zaken & Arbeidsomstandigheden
Arbeidsinspectie ministerie SZ&W, UWV-GUO, Bedrijfstakfondsen, Relan Arbo, Stichting Erkend Groen, Witterman Bedrijfsadvies, Bureau Nieuwland, Nederlands Instituut voor Arbeidsomstandigheden, Innovatie en Praktijk Centrum Groene Ruimte, Staatsbosbeheer, Bedrijfscommissie Houtindustrie en Bosbouw.
- * Bosbescherming & plantsoenvoorziening
Algemene Inspectiedienst LNV, Alterra, Expertisecentrum LNV, Ned. Bond van Boomkwekers, Naktuinbouw, Ned. Instituut voor Brandpreventie en Rampenbestrijding.
- * Water
Unie van Waterschappen, Dienst Landelijk Gebied, Stichting Natuur en Milieu.
- * Ruimtelijke Ordening
Vereniging Nederlandse Gemeenten, Ned. Instituut voor Ruimtelijke Ordening & Volkshuisvesting.

* Werkveld

Naast de organisaties die participeren in het Bosschap: Landschapsbeheer Nederland, Unie van Bosgroepen, de bosgroepen, Stichting Beheer Natuur en Landschap, Kon. Ned. Jagersvereniging, LTO-Nederland, Dienst Landelijk Gebied, LASER.

**PBO-
aangelegenheden**

Naar een instellingsbesluit

Op grond van de Wet op de bedrijfsorganisatie moeten de instellingsverordeningen van alle bedrijfslichamen binnen vier jaren na datum inwerkingtreding van die wet – i.e. vóór 1 juli 2003 – zijn omgezet in een instellingsbesluit.

In het kader van die omzetting heeft het bestuur van het Bosschap enkele zaken doorgevoerd, die werkwijze, werkingssfeer en functioneren van het schap beter recht doen:

- de Hoofdafdeling Sociale Zaken en Afdeling Bosbouwambachten worden in de toekomst niet meer onderscheiden van andere organen van het Bosschap; hun formelere status komt te vervallen, zonder dat hun werkingssfeer of positie wordt aangetast; de naam “(hoofd)afdeling” wordt in het verlengde daarvan vervangen door “commissie”
- in de omschrijving van het Bosschap is het begrip “bosbeheer” formeel vastgelegd, omdat zulks meer recht doet aan het feitelijke werkteerrein van het schap.
- bij de typering van de ondernemingen waarvoor het Bosschap is ingesteld is het expliciet onderscheiden van “ondernemingen waarin de houtteelt wordt uitgeoefend” komen te vervallen; vooral omdat het begrip “houtteelt” nergens nader is omschreven.

Goede samenwerking tussen het secretariaat van het Bosschap en de SER heeft erin geresulteerd, dat voor het Bosschap als een van de eerste schappen door de bestuurskamer van de SER al in mei 2002 in ontwerp een instellingsadvies en instellingsbesluit voor commentaar naar het bestuur kon worden gezonden. Vervolgens zijn beide ontwerpen voorgelegd aan de drie bij de pbo betrokken ministers, waarop interdepartementale afstemming volgt alsmede de adviesprocedure bij de Raad van State.

Het ziet er naar uit, dat het instellingsbesluit in het voorjaar van 2003 een feit zal zijn.

Tuchtrechtspraak bedrijfsorganisaties

Bij de herziening van de Wet op de bedrijfsorganisatie (Wbo) is onder meer in die wet vastgelegd, dat overtredingen van bepaalde verordeningen kunnen worden aangemerkt als feiten waarvoor een tuchtrechtelijke maatregel kan worden gesteld, dan wel als strafbare feiten. Tuchtrecht heeft het primaat: aanwijzing als strafbaar feit zal (nog) slechts in enkele specifieke gevallen mogelijk zijn.

De desbetreffende verordeningen van schappen zullen op dat punt moeten worden aangepast. Voor wat betreft het Bosschap gaat het daarbij om de registratieverordening en om de drie fytosanitaire verordeningen.

Bij de inwerkingtreding van de gewijzigde Wbo (op 1 juli 1999) is bepaald dat de artikelen betreffende tuchtrecht dan wel strafrecht in werking zullen treden op het moment dat de gewijzigde Wet tuchtrechtspraak bedrijfsorganisaties (Wet tbo) in werking treedt. De totstandkoming van die wetswijziging heeft echter ernstige vertraging opgelopen en zal niet vóór najaar 2003 in werking kunnen treden. Zoveel is gaandeweg het jaar 2002 duidelijk geworden en dat heeft tot gevolg dat de bedrijfslichamen daardoor in een lastig parket dreig(d)en te geraken, zoals uit het navolgende zal blijken.

- Op grond van de Wbo moeten alle bestaande bedrijfslichamen binnen vier jaar na inwerkingtreding van die wet (ergo: vóór 1 juli 2003) opnieuw worden ingesteld en wel bij algemene maatregel van bestuur in plaats van bij verordening van de SER. Met het verdwijnen van de instellingsverordening verdwijnt ook de bepaling in die verordening inzake de mogelijkheid tot aanwijzing van strafbare feiten in verordeningen van bedrijfslichamen.
- Op grond van de Wbo is ook bepaald dat alle op het moment van inwerkingtreding van die wet bestaande verordeningen binnen vier jaar na dato (eveneens 1 juli 2003, derhalve) dienen te zijn heroverwogen en opnieuw dienen te zijn vastgesteld. Bij die heroverweging zouden dan ook – grosso modo – de strafrechtelijke bepalingen dienen te zijn vervangen door tuchtrechtelijke bepalingen.

Per saldo leidt één en ander ertoe dat dan dus een vacuüm ontstaat in de handhaving van verordeningen: enerzijds zijn de mogelijkheden tot strafrechtelijke handhaving in feite geëlimineerd en anderzijds mist tuchtrechtelijke handhaving juridische grond.

Door de bedrijfslichamen is er - op instigatie van het ministerie van SZ&W - op aangedrongen de desbetreffende artikelen van de Wbo eerder in werking te doen treden. De regering heeft vervolgens ultimo 2002 daartoe daadwerkelijk besloten.

Door de overheid is aangegeven, dat de huidige "verordeningen met strafrecht" bij ongewijzigd opnieuw vaststellen vóór 1 juli 2003, en in elk geval vóór de inwerkingtreding van het nieuwe instellingsbesluit van een schap, gedurende maximaal vier jaar hun rechtskracht behouden, óók voor wat betreft strafrechtelijke handhaving. Dat heeft het bestuur van het Bosschap medio december 2002 doen besluiten om de drie fytosanitaire verordeningen begin 2003 opnieuw vast te stellen. Voor de registratieverordening is dat niet nodig omdat deze reeds medio 2002 opnieuw is vastgesteld. Aldus is er voldoende tijd en gelegenheid om te zijner tijd de totstandkoming van tuchtrecht gestalte te geven.

Arbeidsvoorwaarden pbo-werknemers via cao

In het verleden hebben de SER en de bedrijfslichamen zich ervoor uitgesproken de arbeidsvoorwaarden voor werknemers in de pbo-sector niet langer bij verordening te regelen, maar vast te leggen in een cao. In het verslagjaar is daaraan door een werkgroep vorm gegeven.

De overgang van verordening op cao brengt voor de desbetreffende pbo-organen het één en ander mee, zo ook voor het Bosschap.

- Het bestuur van het Bosschap heeft een kaderverordening vastgesteld, waarmee de privaatrechtelijke cao publiekrechtelijk verankerd is en waarmee alle verordeningen met betrekking tot de arbeidsvoorwaarden tegelijkertijd worden ingetrokken.
- Het bestuur heeft geconstateerd, dat voor deelneming aan de cao op het punt van beloningsstructuur eerst een functiewaarderingsonderzoek zal moeten worden uitgevoerd; daartoe is inmiddels daadwerkelijk besloten.
- Het bestuur heeft tevens besloten toe te treden tot een op korte termijn op te richten werkgeversvereniging, welke ten doel heeft het arbeidsvoorwaardenoverleg namens de diverse werkgevers te voeren.

Het is de bedoeling, dat de cao per 1 april 2003 in werking treedt. Op dat moment moet het functiewaarderingsonderzoek zijn afgerond, zodat ook voor het personeel van het Bosschap de cao onverkort en onvoorwaardelijk van toepassing kan zijn.

2. DOELSTELLINGEN VAN HET BOSSCHAP

Zoals eerder gesteld heeft het Bosschap in het verslagjaar 2002 besloten tot natuurinclusief werken. Deze verandering en uitbreiding gaat vooralsnog niet zo ver dat ook de formele doelstellingen worden aangepast. Daar waar relevant en nuttig dient echter wel in dit hoofdstuk aangaande doelstellingen voor "bos" het bredere "bos en natuur" te worden gelezen. Onderscheiden naar de volgende thema's staat het Bosschap voor:

Bosbeheers-bedrijven

- een gezonde financieel-economische positie van de bosbeheersbedrijven;
- duurzame instandhouding, beheer en onderhoud van de bossen in Nederland, gericht op de bosfuncties natuur, recreatie, houtproductie, landschap en milieu;
- een economisch en ecologisch verantwoorde exploitatie van het bos in het kader van duurzaam beheer van dat bos;
- adequate aandacht voor aanleg, beheer, exploitatie, onderhoud en functievervulling van de bossen in de ruimtelijke planning van de overheden;
- voor een gelijkwaardige benadering en behandeling van de diverse bouseigenaarscategorieën;

Bosaannemings-bedrijven

- een gezonde financieel-economische positie van de bosaannemingsbedrijven en voor een economisch en sociaal verantwoorde ontwikkeling van de bosaannemerij;
- een beter imago van het boswerk via verbetering van de bedrijfsvoering, verbetering van de kwaliteit van het boswerk en van de uitvoering ervan;

Bosareaal

- adequate aanleg, ontwikkeling en bescherming van het bosareaal in ons land;

Werknemers in de bosbouw

- de realisering van een modern stelsel van primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden voor werknemers in de bosbouw en in het natuurbeheer;
- adequate (bij)scholing van werknemers in de bosbouw;
- een hoogwaardig klimaat van arbo, veiligheid, gezondheid en welzijn voor werknemers in de bosbouw;

Samenleving

- een adequaat aanbod van duurzaam beheerde natuur en bossen ten behoeve van de samenleving;
- (vergroting van) het maatschappelijk draagvlak voor bosbouw, bosbeheer en bosexploitatie;
- meer en betere informatievoorziening en voorlichting over bos en natuur;
- de totstandkoming van overheidsbeleid dat is gericht op:
 - toereikende instandhouding, beheer en functievervulling van het bestaande bos
 - toereikende ondersteuning van het bosbedrijfsleven
 - aanleg van meer bos;
- de totstandkoming van adequate wet- en regelgeving terzake.

3. PRODUCTEN, DIENSTEN en ACTIVITEITEN in RELATIE tot DOELSTELLINGEN

In het navolgende wordt beoogd een scala van belangrijke producten, diensten en activiteiten van het Bosschap in het jaar 2002 weer te geven in het licht van de diverse doelstellingen, zoals weergegeven in hoofdstuk 2.

Bosbeheers- bedrijven

** Verbetering financieel-economische positie bosbedrijven*

Bedrijfsresultaten particuliere bosbouw

Gemiddeld leed het particuliere bosbedrijf (5 ha of groter) in 2001 een verlies van € 57 per ha, een uitkomst die nauwelijks afwijkt van die uit 2000. Toen was het verlies € 59 per jaar, in het jaar 1999 was er een verlies van € 47 per ha. Er zijn dus wel enige schommelingen, maar grosso modo is er sprake van een stabiliserend verlies.

Het bedrijfsresultaat wordt overigens al vele jaren sterk bepaald door de bedrijfsomvang. Bedrijven met meer dan 50 ha komen ook in 2001 op een lager verlies uit en wel op € 19. Dat is € 5 meer dan het jaar daarvoor.

De gemiddelde omzet is in 2001 gedaald. Er is verder gewerkt aan kostenminimalisatie waar mogelijk. De opbrengsten uit met name de *Effectgerichte Maatregelensubsidie*, een subsidie gericht op het verminderen of geheel compenseren van de effecten van verzuring, verdroging en vermisting, waren in 2001 een stuk lager. De gemiddelde opbrengst uit houtverkoop bereikte met € 41 per ha een historisch dieptepunt. Dat was te wijten aan de daling van het volume en de prijs van het verkochte hout.

De kosten verbonden aan de natuur- en recreatiefunctie van het Nederlandse bos worden nog steeds maar ten dele gedekt door overheidsbijdragen. Hoe laag de houtopbrengsten ook zijn, zij vullen nog steeds een gedeelte van het gat dat door bekostiging van andere maatregelen en activiteiten ontstaat.

Het Bosschap bepleit nog steeds dat ecologische duurzaamheid op termijn alleen haalbaar blijft als ook de economische duurzaamheid verzekerd is.

Eind 2002 is binnen het Ministerie van LNV de gedachte geopperd om het onderzoek naar de bedrijfsresultaten in de particuliere bosbouw uit te breiden naar terreinbeheer, conform de verbrede werkwijze van het Bosschap. Deze verandering, alsmede enige andere aanpassingen in het onderzoek zijn in 2002 echter nog niet geconcretiseerd.

De bedrijfsresultaten over 2002 zijn in concept pas eind 2003 beschikbaar. De benodigde verwerkingstijd van het gedane onderzoek over 2002 is - zoals elk jaar - vrij lang. De definitieve cijfers laten op zich wachten tot primo 2004.

Volume houtoogst en maatschappelijke positie

Houtoogst wordt door velen die niet direct zorgen voor de houtproductie en de houtoogst, als een minder wenselijke activiteit gezien. De bezwaren tegen houtoogst zijn divers en verschillend in gewicht. Toch valt er wel een algemene lijn in te ontdekken.

Oogsten van hout wordt vaak niet gezien als het oogsten van een duurzame, hernieuwbare grondstof.

Veelgehoorde redeneringen zijn de volgende.

Het vernietigen van natuur en mooie bomen, verstoring van rust en de leefomgeving van dieren en andere planten laten velen zwaarder wegen dan de mogelijke voordelen van het gebruik van hout boven andere materialen.

Houtoogst heeft ook last van het nimby-effect (not in my backyard). Elders is houtoogst, mits gecontroleerd uitgevoerd en mits onderdeel van duurzaam bosbeheer, wel toegestaan, maar in de directe omgeving van de gemiddelde Nederlander als wandelaar, fietser, bewoner, natuurliefhebber, liever niet.

Tot slot is er een categorie die stelt dat houtoogst niet in bossen plaats moet vinden maar in plantages, net zoals maïs, bananen en bieten ook uit plantages of van akkers komen. Die plantages mogen dan niet in de plaats van de huidige bossen komen, maar moeten ernaast bestaan.

Om de positie van houtproductie in Nederland te verstevigen, is in 2002 het communicatie-project verbetering imago houtoogst gestart. Via de website www.nederlandshoutdoetmee.nl is alle relevante informatie te vinden.

Het Bosschap heeft een actieve rol gespeeld in het beschikbaar stellen van middelen voor dit project. Onderstaand worden kort doel en zienswijze van de uitvoerders weergegeven.

“Het project heeft als centrale doelstelling het imago van de Nederlandse houtoogst te verbeteren. Opdrachtgever is het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Het projectteam bestaat uit vertegenwoordigers van vier bureaus.

Het kernprobleem is dat er te weinig hout uit de Nederlandse bossen wordt geoogst. De prijs is laag en bouseigenaren en -beheerders ondervinden soms weerstand als ze wel oogsten. De verwerker vindt dat de continuïteit en de kwaliteit van het aangeboden hout onvoldoende is en dat hij wordt belemmerd door de wetgeving. Wat hierbij wellicht meespeelt, is het probleem dat er te weinig of misschien wel verkeerde communicatie plaatsvindt tussen bezitters, verwerkers en belevers.

Als er meer hout wordt geoogst uit de Nederlandse bossen en gedurende het hele jaar wordt aangeboden, gaat de houtverwerkende industrie meer Nederlands hout gebruiken, verbeteren de economische draagkracht van de bossen en de financiële positie van bouseigenaren en gaan ook de natuur- en belevingswaarden erop vooruit (gebaseerd op

www.nederlandshoutdoetmee.nl, jan. 2003) ”

Proefprocedures waterschapslasten: einde in zicht

Het einde van de proefprocedures waterschapslasten, die het Bosschap namens de

bouseigenaren voert, komt in zicht. Van de vier procedures lopen er dit jaar nog twee, namelijk "De Biesterije" (hoge, droge zandgrond) en "Zuidlaardermeer" (representatief voor open water en beekdalen met weinig voorzieningen van het waterschap). Na verwijzing door de Hoge Raad is "De Biesterije" in behandeling genomen door Hof Den Bosch; bij de mondelinge zitting halverwege het jaar oordeelde het Hof dat er aanvullende informatie gewenst was om tot een weloverwogen uitspraak te

komen. Daartoe heeft het Hof in overleg met beide partijen een onafhankelijk deskundige aangewezen. Deze deskundige heeft aan het eind van het jaar met deskundigen uit de Commissie Waterschapsaangelegenheden en vertegenwoordigers van het waterschap een veldbezoek uitgevoerd. Op basis van zijn advies zal Hof Den Bosch in de eerste helft van 2003 uitspraak doen in deze proefprocedure.

In het najaar van 2002 is besloten om in de procedure "Zuidlaardermeer" beroep in cassatie aan te tekenen. Deze zaak is nu in behandeling bij de Hoge Raad.

Waterschapsbelasting; het politieke traject

Ten gevolge van de kabinetswisselingen is het voorstel voor financiering van de waterschappen (van de commissie Togtema) nog niet behandeld. De problematiek van de hoge waterschapslasten voor bos en natuur is behandeld in het periodiek overleg van het Bosschap met de minister. Hierbij is onder meer gesproken over de zogenaamde 'blauwe diensten': bijdragen die bos en natuur kunnen leveren bij het vasthouden en bergen van water zouden beloond moeten worden door de waterschappen. De minister heeft een interdepartementaal beleidsonderzoek gestart om de financiering van regionaal waterbeheer te onderzoeken. Hierbij zal de sector actief betrokken worden; de resultaten van dit onderzoek worden verwacht in het voorjaar van 2003.

Periodiek bestuurlijk overleg met de Unie van Waterschappen

In het begin van dit jaar is er met de Unie van Waterschappen gesproken over actuele wateronderwerpen: het beleid Waterbeheer in de 21^e eeuw vraagt om een nieuwe inrichting van de watersystemen in Nederland en de afstemming van gebruiksfuncties hierop; de uitwerking van dit beleid heeft onder meer plaats in stroomgebiedsvisies en normering van wateroverlast. Het Bosschap maakt zich sterk voor een integrale aanpak van de waterbeheerproblematiek: bij de inrichting van het watersysteem moeten naast veiligheid en de bestrijding van wateroverlast gelijktijdig maatregelen genomen worden ter bestrijding van verdroging van bos- en natuurterreinen en voor verbetering van de waterkwaliteit. In de discussie met de Unie van Waterschappen pleit het Bosschap voor een tijds vaststelling van het Gewenste

Grond en Oppervlaktewater Regime (GGOR). Dit instrument moet de basis zijn voor een integraal beheer van het totale watersysteem (oppervlakte- en grondwater).

Onderzoeksprogramma Functievervulling bos, natuur en landschap (DWK 381)

Het onderzoeksprogramma Functievervulling bos, natuur en landschap 2001-2004 is in drie grote clusters verdeeld, te weten:

- Maatschappelijke functievervulling op bedrijfsniveau (budget € 800.000)
- Intergratie van ecologische processen in het beheer (€ 3.200.000)
- Bedrijfsvoering en economie van het beheer (€ 1.100.000)

Daarnaast is er nog ruim 6 ton beschikbaar voor de coördinatie van het programma, externe communicatie, vrije ruimte en een zogenaamde helpdesk. Over de totale looptijd bedraagt het budget ruim 5,7 miljoen euro.

Lag in het begin van het programma het accent met name op bos, nu tekent zich de verbreding naar natuur en landschap zich meer en meer af. Het blijkt wel moeilijk om voor begeleidingsgroepen en ter advisering van de onderzoekers personen uit het bedrijfsleven en uit de praktijk te vinden. Naar de mening van het Boschap zou het de bedrijfstak kunnen helpen om die begeleiding enigszins te intensiveren.

Programma Beheer

Het Programma Beheer heeft zich in 2002 nog niet ontwikkeld tot een stabiel systeem waar de sector op kan bouwen. Ook dit jaar weer deden zich vele regelingswijzigingen voor, werd er geschoven met budgetten, was er overtekening voor bepaalde categorieën, was de doorlooptijd van beschikkingen en betalingen nog aan de hoge kant, werden bezwaarschriften niet altijd naar behoren afgehandeld en verliep de communicatie over dat alles niet vlekkeloos. Kortom, het Programma Beheer is nog niet geheel uit de kinderziekten, dan wel er zijn chronische klachten.

Bosaanleg en natuurontwikkeling hebben nog immer last van procedurele struikelblokken als het ontvangen van vergunningen om tot aanleg of ontwikkeling over te mogen gaan. In sommige gevallen is het zelfs voorgekomen dat een vergunning pas zou worden afgegeven als de subsidie zeker was, terwijl voor het verkrijgen van de subsidie het hebben van een vergunning als vereiste werd gesteld.

De sector verwacht dan ook veel van de tussentijdse evaluatie Programma Beheer die in 2003 aan de Kamer zal worden aangeboden.

De verbeteringen waarop wordt gerekend, kunnen daardoor wellicht beter worden vormgegeven.

Certificering en groepscertificering

Certificering van bosbeheer heeft in 2002 een redelijke vlucht genomen.

Het enige operationele certificeringssysteem in Nederland is vooralsnog dat van FSC. Onderstaande lijst geeft de stand van zaken van FSC-certificeringen per 31-12-2002.

-	Dienst Groen, Natuur en Landschap van de Gemeente Apeldoorn	571 ha
-	FACE Foundation	939 ha
-	Gemeente Lelystad	432 ha
-	Koninklijke Houtvesterij Het Loo	9600 ha
-	Staatsbosbeheer Regio Noord-Holland	2903 ha
-	Staatsbosbeheer Regio Drenthe Groningen	22000 ha
-	Staatsbosbeheer Regio Flevoland Overijssel	18200 ha
-	Staatsbosbeheer Regio Fryslân	5689 ha
-	Staatsbosbeheer Regio Gelderland	16425 ha
-	Staatsbosbeheer Regio Limburg Oost Brabant	12585 ha
-	Staatsbosbeheer Regio West Brabant Deltagebied	8500 ha
-	Staatsbosbeheer Regio Zuid Holland-Utrecht	4760 ha
-	Unie van Bosgroepen	5075 ha
-	Totaal areaal	107.679 ha

Rond de jaarwisseling was nog een aantal certificeringen in voorbereiding, met name via de groepscertificering van de Unie van Bosgroepen. Dit alleen al betrof ruim 16.000 ha. Verder was om administratieve redenen buiten hen om het certificaat van EAR for Nature (samenwerkingsverband van de gemeenten Ede, Arnhem en Renkum) voor korte tijd ingetrokken. Dit zal begin 2003 weer rechtgezet zijn. Het gaat bij om circa 5000 ha.

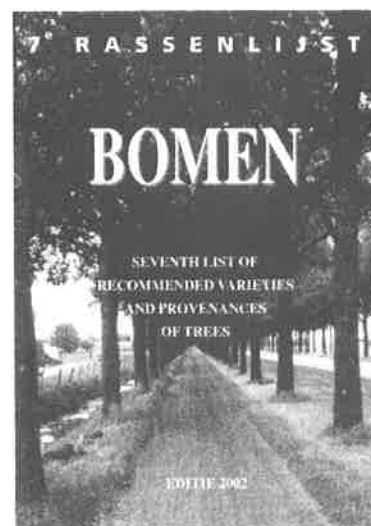
De groeps-certificering via de Unie van Bosgroepen slaat aan. Nog in 2002 heeft de Minister van LNV in overleg met het Bosschap toegezegd de certificering via deze groep van bosteigenaren kleiner dan 100 ha financieel te zullen ondersteunen. Overheidssteun voor groeps-certificering en met name voor kleinere eigenaren blijft hard nodig, omdat de relatieve kosten voor kleinere bedrijven niet zijn op te brengen. Voor kleinere eigenaren gaat het al snel om meer dan 10% van hun houtopbrengsten uit de te certificeren arealen.

Het systeem van de PEFC is in Nederland nog niet operationeel. Wellicht dat dit in de jaren volgend op het verslagjaar 2002 wel gaat gebeuren. Daarbij zijn met name het kostenaspect en het opduiken van meer buitenlands PEFC-hout op de Nederlandse markt waarschijnlijk medebepalend voor succes.

Het Bosschap heeft in 2002 meegewerkt aan het initiatief van de Nederlandse overheid om te komen tot een nationale beoordelingsrichtlijn voor bosbeheercertificering, kortweg BRL genoemd. Dit initiatief heeft plaats in het kader van verhoging van het gebruik in Nederland van hout uit gecertificeerd bosbeheer. In het verslagjaar is helaas nog geen eindproduct opgeleverd. Eind 2002 waren de contouren daarvan echter wel duidelijk aanwezig. De BRL moet leiden tot het kunnen beoordelen van certificaten tegen de uitgewerkte en geconcretiseerde Nederlandse minimeisen voor goed bosbeheer. Daarnaast biedt de richtlijn, zo lijkt het, de mogelijkheid om bij goedkeuring van het aangeboden certificaat een extra Nederlandse logo te gaan dragen. Voor dat laatste logo wordt door het Bosschap, als het niet gratis wordt verstrekt, weinig toekomst gezien. De rol van de beoordelende instantie en haar werkwijze is nog niet voldoende uitgekristalliseerd. Het Bosschap wijst ook op de noodzaak van flankerend beleid om het gebruik van hout uit gecertificeerd bosbeheer daadwerkelijk te doen toenemen.

7^e Rassenlijst Bomen: aanbevelingen voor plantsoen

Van vele soorten, rassen en herkomsten komt zaad en plantmateriaal in Nederland in de handel. In de zevende Rassenlijst Bomen, die in mei 2002 verscheen, is daaruit een selectie gemaakt van aan te bevelen soorten, rassen en herkomsten. Alleen het beste wordt aanbevolen. De Rassenlijst Bomen is de informatiebron voor vragen met betrekking tot autochtoon uitgangsmateriaal, erfgoed, genetische kwaliteit en kwaliteitsborging. De lijst is opgesteld onder de verantwoordelijkheid van de 'Commissie voor de samenstelling van de Rassenlijst voor Bomen', ondersteund door een redactieraad, waarin het Bosschap vertegenwoordigd was. De aanbevelingen van de Rassenlijst zijn gericht op de aanplant voor straten en lanen in het stedelijk gebied, voor landschappelijke beplantingen en voor bosbouwkundig gebruik. In de zevende Rassenlijst wordt voor het eerst uitvoerig aandacht besteed aan autochtone Nederlandse herkomsten.

****bevordering economisch en ecologisch verantwoorde exploitatie***

Flora- en faunawet blijft problematisch voor het terreinbeheer

De Flora- en faunawet blijft een belangrijk struikelblok bij de uitvoering van werkzaamheden in het terreinbeheer. Deze Nederlandse wet die per 1 april 2002 een uitwerking beoogt te zijn van de Europese Richtlijnen voor natuurbescherming (Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn) is in de ogen van het Bosschap onnodig knellend voor het beheer. Daarnaast blijft het voor veel eigenaren van bos en natuur onduidelijk over wat er wel en wat er niet meer kan sinds de inwerkingtreding van deze wet. Inmiddels heeft ook de Tweede Kamer moties ingediend over deze problematiek. Het Bosschap zet in op een algemene vrijstelling voor de uitvoering van beheersmaatregelen die onderdeel uitmaken van het bestaand gebruik (normaal beheer) van bos en natuur. Natuurlijk gekoppeld aan een verantwoorde uitwerking van het zorgvuldigheidsbeginsel uit de wet, namelijk dat de eigenaar of aannemer aantoonbaar kan maken dat hij bij uitvoering van het beheer rekening houdt met de in het terrein aanwezige diersoorten.

In het overleg van het Bosschap met de minister heeft deze toegezegd de maximale ruimte te willen zoeken in de Europese Richtlijnen en daarmee dus de Flora- en faunawet niet strenger te laten zijn dan de Europese kaders. In het begin van 2003 zal duidelijk worden of deze geboden ruimte een oplossing biedt voor het terreinbeheer. Het Bosschap heeft in antwoord daarop aangegeven dat vanuit de sector een gedragscode voor zorgvuldig beheer zal worden opgesteld.

**** Bos in de ruimtelijke planning: vernieuwde aanpak***

Structuurschema Groene Ruimte 2

Het Structuurschema Groene Ruimte-2 (SGR-2) bevat de hoofdlijnen van het ruimtelijk beleid van het kabinet voor het landelijk gebied en de samenhang met het water- en milieubeleid. In december 2001 is deel 1 van het SGR2, de ontwerp-planologische kernbeslissing, vastgesteld door het kabinet. In het voorjaar van 2002 konden maatschappelijke organisaties hierop inspreken. Het Bosschap heeft in zijn reactie met name aandacht gevraagd voor de realisering van noodzakelijke milieuraandoeningen ten behoeve van natuurbehoud en pleit voor een gezonde financiële basis voor het beheer van het buitengebied, onder meer via het instrument van groene en blauwe diensten: zij zouden niet alleen moeten gelden voor het agrarisch natuurbeheer, maar ook voor het reguliere natuurbeheer. Daarnaast stelde het Bosschap voor om de ondergrens voor bosuitbreiding te verlagen van 5 ha naar 0.5-1 ha, ter stimulering van bosuitbreiding in stedelijke uitloophoeven. Het SGR2 is nog niet vastgesteld.

Bestemmingsplannen: vernieuwde aanpak

Al jaren houdt het Bosschap zich bezig met de bestemmingsplannen buitengebied, via een intensieve procedure. Ligt er een nieuw bestemmingsplan ter inzage in een bosrijke gemeente, dan stelt het Bosschap de betreffende eigenaren op de hoogte en wordt een algemene zienswijze opgesteld, die beoogt de belangen van het bos(bedrijf) in de ruimtelijke ordening te bewaken. De uitgangspunten voor deze reactie staan beschreven in de handleiding 'bos in het bestemmingsplan' die het Bosschap enkele jaren geleden heeft uitgegeven. Dit is echter, voor een organisatie zonder regionale afdelingen, een intensief proces, temeer gezien de voorgestelde verbreding van het schap. Daarom is dit najaar besloten tot een nieuwe procedure. Zodra een bestemmingsplan buitengebied in een bosrijke gemeente ter inzage ligt, worden de betreffende boscijfers door het Bosschap op de hoogte gesteld, onder verwijzing naar de handleiding 'bos in het bestemmingsplan'. In aanvulling daarop verschijnt in 2003 een informatieblad met daarin de belangrijkste aandachtspunten die voor het terreinbeheer van belang (kunnen) zijn bij een wijziging van het bestemmingsplan. Op provinciale en nationale schaal blijft de inzet van het Bosschap gehandhaafd.

**Bosaannemings-
bedrijven**

**** verbetering financieel-economische positie bedrijven***

Fiscale faciliteiten bosbouwbrandstoffen

De eerder door het ministerie van Financiën in het vooruitzicht gestelde accijnsvrijstelling voor brandstoffen in de bosbouw en het natuurbeheer betreft uitsluitend het gebruik van biodiesel; de vrijstelling strekt zich daarmee niet uit over het gebruik van gezondheidsbeschermende en milieuvriendelijke andere brandstoffen in de bosbouw (voor motorzagen, bosmaaiers, etc.) en ook niet over milieuvriendelijke hydrauliek-oliën. Daarover strekte het verzoek van het Bosschap zich echter óók uit.

Gelet op de smalle financiële marges in het bosaannemingsbedrijf is er een stimulans nodig om deze bedrijven te doen overgaan op het gebruik van de wel voorhanden maar aanzienlijk duurere milieuvriendelijke bosbouwbrandstoffen en -oliën.

Door het Bosschap is daarom bij het ministerie van Financiën nog eens gepleit voor de gewenste verdere fiscale faciliteit op dit punt.

Uiteindelijk heeft het ministerie in antwoord op het herhaalde verzoek van het Bosschap aangegeven dat in Europees verband niet is of wordt voorzien in de mogelijkheid om een accijnsvrijstelling voor de gevraagde brandstoffen en oliën te verlenen. Dat betekent dat op nationaal niveau hiervoor derogatie zou moeten worden gevraagd. Daarvoor voelt men vooralsnog niet, waarbij als belangrijk knelpunt wordt genoemd het voorkomen van oneigenlijk gebruik.

* *Verbetering imago boswerk*

Erkenningsregeling Bosaannemers

De Erkenningsregeling Bosaannemers (ErBo) beoogt bij te dragen aan verbetering van het imago van boswerk, door aan bedrijven die – naast bestaande wet- en regelgeving - aan een aantal (extra) voorschriften voldoen het predikaat “erkend door het Bosschap” te verlenen en hen daarmee het recht te verlenen zich met het ErBo-logo te onderscheiden.

Op naleving van de ErBo wordt gecontroleerd; dat geschiedt via controle in het veld door twee controleurs die in opdracht van het Bosschap veldbezoeken afleggen en krijgt verder gestalte via administratieve controle door en vanuit het Bosschap zelf.

Van de 154 bedrijven die ultimo 2002 op de lijst van erkende ondernemingen stonden zijn er in dat jaar 130 daadwerkelijk in het veld uitgebreid gecontroleerd op kwaliteit van het werk, op arbeidsomstandigheden en op zorg voor het milieu. Bij dat aantal controles is in totaal 49 keer een tekortkoming aangetroffen. De daling in de tendens van aantal tekortkomingen sinds 1999 zet zich daarmee voort:

het kengetal “aantal tekortkomingen per controle” (49/130) komt voor 2002 uit op 0,38; dat ligt ruim onder het meerjarig gemiddelde van 1998-2001 (0,54).

Het niet aanwezig zijn van (up to date) verbandtrommels en/of brandblussers vormt het grootste knelpunt. Het gebruik van het vereiste motorzaagschoeisel is verbeterd ten opzichte van het vorige jaar. Dat kan worden toegeschreven aan het feit dat dit item speerpunt in de controles is geweest. In opkomst lijkt te zijn “mankementen aan machine-veiligheid”.

	totaal 1998	totaal 1999	totaal 2000	totaal 2001	totaal 2002
aantal tekortkomingen	60	97	72	59	49
aantal controles	110	144	144	130	130
“aantal tekortkomingen per controle”	0,55	0,67	0,50	0,45	0,38

Op het administratieve vlak is een steekproefsgewijze controle uitgevoerd naar de afdracht van premies voor de sociale verzekeringen aan de uitvoeringsinstellingen door de erkende bedrijven. Daarbij zijn 61 bedrijven aangeschreven en hebben in eerste instantie 53 bedrijven gereageerd.

Door acht bedrijven is aanvankelijk niet gereageerd; zij hebben echter op de mededeling dat hen een sanctie stond te wachten bij langer uitblijven van een reactie alsnog gereageerd. Evenals in het jaar 2000 heeft de controle ook nu geen onregelmatigheden aan het licht gebracht. Wel blijft sprake van nogal wat verloop in het personeelsbestand bij diverse bedrijven en hebben veel bedrijven nu eens wel en dan weer niet personeel in dienst.

In het najaar van 2001 is een begin gemaakt met de voorbereidingen voor een evaluatie van de veldcontrole en de administratieve controle bij erkende bedrijven, aan de hand van daarmee opgedane ervaringen en behaalde resultaten.

Begin 2002 zijn vragenformulieren uitgezet bij alle (toen) 158 erkende bedrijven en bij ca 115 opdrachtgevers van erkende bedrijven. De vragenformulieren zijn ontworpen door een bureau van de Hogeschool van Utrecht op een zodanige wijze dat de respons ervan via de computer kan worden verwerkt en statistisch vastgelegd. De vragen zelf zijn door de Commissie Bosbouwambachten geformuleerd.

De respons op de uitgezette formulieren bedraagt 53% bij de erkende bosaannemers en 44% bij opdrachtgevers van die bedrijven. Voor de sector is dat een goede score en volgens de Hogeschool van Utrecht voldoende hoog om verantwoorde en betrouwbare uitspraken op te kunnen baseren.

Na een eerste bespreking van de uitkomsten in de Commissie Bosbouwambachten heeft een werkgroep uit die commissie zich ultimo 2002 gebogen over een nadere analyse en daarop conclusies en aanbevelingen geformuleerd. Deze zullen via bespreking in de Commissie Bosbouwambachten al dan niet tot nadere actie moeten leiden.

Enkele hoofdlijnen uit de conclusies en aanbevelingen van de werkgroep volgen hierna.

- Bestaan en betekenis van de ErBo zullen richting opdrachtgevers - en met name opdrachtgevers in de particuliere sector – duidelijker over het voetlicht moeten worden gebracht.
- Onderzocht moet worden of en zo ja op welke wijze bij de veldcontrole meer aandacht aan de kwaliteit van het boswerk kan worden besteed.
- Aan de opzet en uitvoering van de veldcontrole behoeft in grote lijnen niet veel te worden veranderd; over het algemeen zijn zowel de bosaannemers als de opdrachtgevers hierover goed te spreken.
- Onderzocht moet worden of de administratieve controle op een andere leest moet worden geschoeid; in elk geval dient meer efficiency te worden nagestreefd, waarbij kan worden gedacht aan bundeling van controles, schrappen van minder relevante controlepunten, extensivering van controle.
- Er dient te worden gestreefd naar meer contacten tussen controleurs en opdrachtgevers; overleg voorafgaand aan veldcontroles en eventueel gezamenlijk veldbezoek kunnen daaraan mogelijk dienstbaar zijn.
- Meer inzichtelijk zou moeten worden gemaakt in hoeverre de controle op de ErBo-bedrijven invloed heeft op niet-erkende c.q. niet geregistreerde bedrijven, en welke resultaten daarmee worden geboekt.

Aan de Erkenningregeling Bosaannemers is zowel een klachtenregeling als een geschillenregeling gekoppeld.

Op grond van de klachtenregeling zal de Klachtencommissie een klacht betreffende het door de erkende bosaannemer niet nakomen van voorwaarden/verplichtingen uit de Erkenningregeling in behandeling nemen.

Op grond van de geschillenregeling zal de Geschillencommissie een geschil inzake de kwaliteit/uitvoering van werkzaamheden in relatie tot de daartoe gesloten overeenkomst tussen opdrachtgever en bosaannemer in behandeling nemen.

In 2002 heeft zowel de Klachtencommissie als de Geschillencommissie niet in actie hoeven komen.

Richtlijnen meten en indelen inlands rondhout

Ultimo 2001 was de beschrijving van alle voorkomende vormen en methoden van houtmeten in eerste concept gereed. De Werkgroep Houtmeten heeft zich intensief met de definitieve redactie en illustraties/lay out naast de teksten beziggehouden. Daarna is een dummy van de richtlijnen gedrukt die ter beoordeling naar 55 adressen is gezonden met het verzoek er “in het veld” mee aan het werk te gaan en bevindingen te formuleren. Dat heeft tot een goede en enthousiaste respons geleid. De richtlijnen zijn aan de hand daarvan op diverse detailpunten verduidelijkt. Ultimo 2002 waren de richtlijnen voor het meten gereed om naar de drukker te worden gezonden.

De Werkgroep heeft besloten, om niet over te gaan tot het opstellen van richtlijnen voor het indelen van rondhout, omdat in ons land het hout doorgaans niet volgens de EG-richtlijnen wordt ingedeeld. Die delen hout namelijk in naar middendiameterklasse met een kwaliteitsaanduiding, terwijl in ons land hout naar eindbestemming (bijvoorbeeld: “zaaghout”) wordt ingedeeld. Verder is het kunnen indelen van hout een vak apart, dat de gebruikers van de richtlijnen voor het meten veelal niet onder de knie zullen hebben. En voor de markt is het niet relevant.

In het vervolgtraject zal de Werkgroep nog aan de slag gaan met:

- een voorstel tot begeleiding bij het uitzetten van de richtlijnen ten behoeve van de gebruikers in het veld en de bewerkstelling van daadwerkelijk gebruik van de richtlijnen
- een protocol voor toepassing van de richtlijnen + strategie inzake het zich daadwerkelijk ook houden aan die richtlijnen.

Bosbouwmanifestatie en motorzaagwedstrijden

Tijdens de Game Fair, gehouden van 31 mei 2002 t/m 2 juni 2002 te Apeldoorn, is ook een bosbouwmanifestatie in afgeslankte vorm gehouden en zijn de Nederlandse Kampioenschappen motorzaagwedstrijden georganiseerd.

Het bestuur van het Boschap heeft in het recente verleden besloten dat in het vervolg geen bosbouwmanifestatie en/of bosarbeidswedstrijden onder auspiciën van het schap meer zullen

worden georganiseerd, omdat de kosten van en de belangstelling voor deze evenementen zulks niet langer rechtvaardigen. Daarbij is aangegeven, dat men initiatieven uit de sector met belangstelling tegemoet ziet en in het kader daarvan eventuele (financiële) betrokkenheid van geval tot geval zal beoordelen.

Die initiatieven zijn er in 2002 geweest.

De AVIH heeft in het kader van haar 50-jarig bestaan een beknopte bosbouwmanifestatie neergezet in aansluiting op (het terrein van) de Game Fair, onder de titel "boswerk en inlands hout". Onderdelen van de manifestatie betroffen:

- oogstdemonstraties, waaronder ook langhoutslepen, uitrijden van sortimenten
- opwerken van hout tot energiehout
- informatiestands van ondernemers en organisaties

Het Bosschap heeft het initiatief van de AVIH - gelet op de betekenis ervan voor het imago van boswerk bij een breder publiek - ondersteund met een bijdrage van € 13.500,-, zijnde 50% van het begrote kostentotaal.

De manifestatie mocht zich in flink wat belangstelling verheugen.

De Stichting Lumberjack Games heeft de handschoen opgepakt voor wat betreft de organisatie van een NK motorzaagwedstrijden. Op vrijdag 31 mei 2002 zijn zowel de voorronden als de finales afgewerkt. De wedstrijden bevatten de traditionele elementen zoals: ketting verwisselen motorzaag; schijvenzagen staand stamstuk, snelheidsbaan, hakken, snoeien, etc. Op basis van een goed doortimmerd plan is het Bosschap gevraagd een substantiële financiële bijdrage beschikbaar te willen stellen. Daarmee heeft het bestuur van het Bosschap onder voorwaarden ingestemd en is € 6.807,- beschikbaar gesteld, zijnde ruim tweederde van het begrote kostentotaal.

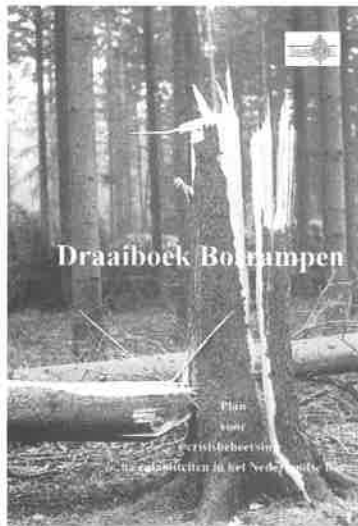
De kampioenschappen zijn goed georganiseerd verlopen en de publieke belangstelling mocht er wezen.

Bosareaal

** Bevordering aanleg, ontwikkeling en bescherming bosareaal*

Draaiboek Bosrampen

Het bestuur van het Bosschap heeft op advies van de Commissie Beheers- en Bedrijfsvraagstukken het Draaiboek Bosrampen eind juni 2002 definitief vastgesteld. Daarbij

heeft het bestuur ook besloten dat binnen een tijdsbestek van een paar jaar het draaiboek verder moet worden geïmplementeerd door middel van de uitvoering van een aantal nader genoemde projecten, waaronder het houden van een oefening voor de crisisorganisatie. Die projecten behoren bij het eerder door het Bosschap gekozen ambitieniveau ten aanzien van betrokkenheid bij bosrampen, waarop ook het draaiboek is afgestemd.

De Werkgroep Draaiboek Bosrampen is gevraagd een plan van aanpak voor genoemde implementatie op te stellen. Ook in de begroting voor 2003 zal daartoe budget worden gereserveerd. De Werkgroep heeft de vraag van het bestuur in het vroege najaar opgepakt en heeft voor zichzelf op de rij gezet welke personen of organisaties in aanmerking komen voor de organisatie en uitvoering van de diverse projecten. Dat heeft er toe geleid, dat verderop in het najaar de eerste contacten met het Nederlands Instituut voor Brandpreventie en Rampenbestrijding (Nibra) te Arnhem konden worden gelegd. Uiteindelijk heeft het Nibra aangegeven een rol te willen vervullen bij de organisatie en uitvoering van een oefening, voorafgegaan door een

introdutiebijeenkomst. Een nader voorstel daartoe zal begin 2003 naar het Bosschap worden gezonden.

Najaarsstorm 2002: geen bosramp

Op zondag 27 oktober 2002 heeft er een zware storm met windkracht 10 gestaan. Door de secretaris van het Bosschap is samen met de voorzitter van de AVIH die dag geïnformeerd naar de omvang van eventuele schade aan bossen en houtopstanden.

Daaruit bleek al spoedig dat hier en daar van aanzienlijke schade in de zin van veel gestreken hout sprake is, maar dat de omvang ervan nergens van zodanige aard was, dat van een bosramp kon worden gesproken.

Door terreinbeheerders werd soms trouwens aangegeven dat de gevolgen van de storm voor de ontwikkeling van natuurwaarden niet eens ongunstig behoeven te zijn. Duidelijk is, dat naar aanleiding van deze storm de crisisorganisatie niet behoefde te worden gemobiliseerd noch procedures in werking behoeften te worden gezet, zoals in het Draaiboek Bosrampen wél is voorzien in erger gevallen.

Ziekten en plagen: een nieuwe schimmel

Ook dit jaar is op basis van het advies van de Commissie Bosbescherming besloten om de verordeningen ter bestrijding van dennenscheerder, letterzetter en lariksbastkever niet te operationaliseren; dit betekent dat er in 2002 geen specifieke eisen golden ten aanzien van opslag van hout of het laten liggen van geveld hout in het bos.

Wel is er dit jaar aandacht besteed aan de opkomst van de schimmel *Phytophthora ramorum*. Een variant van deze schimmel heeft in Amerika gezorgd voor het afsterven van grote oppervlakten eikenbos (sudden oak death). Dit was reden voor de Europese Commissie om alle lidstaten te verplichten tot een landelijk onderzoek naar de verspreiding van de schimmel en de mogelijkheid van aantasting van struik- en boomsoorten (bijvoorbeeld eik en beuk). Hoewel de schimmel in Nederland in het buitengebied vooral nog alleen is aangetroffen bij rhododendron, heeft het Bosschap gekozen voor een *no regret* beleid. Dit betekent dat aangetaste struiken opgeruimd moeten worden, zodat de infectiedruk van de schimmel laag blijft. Het Bosschap maakt deel uit van een overleggroep van het ministerie van LNV en de Plantenziektenkundige Dienst om de ontwikkelingen te volgen en afspraken te maken over mogelijke bestrijding van de schimmel. De resultaten van het landelijk onderzoek zullen in de zomer van 2003 bekend zijn. Dan wordt duidelijk of er (andere) beheersmaatregelen mogelijk en nodig zijn.

Werknemers in bos en natuur

**Naar harmonisatie van arbeidsvoorwaarden in bos en natuur*

Ontwikkeling raam-cao bos en natuur

In de loop van 2002 zijn de contouren van de raam-cao bos en natuur steeds duidelijker geworden. De bedoeling is, dat de cao uit drie delen bestaat: een algemeen deel met voor alle deelnemers geldende voorwaarden, een bosdeel dat speciaal is gericht op de traditionele bosbeheersbedrijven en bosaannemingsbedrijven en een natuurdeel, dat vooral is gericht op de terreinbeherende natuurbeschermingsorganisaties.

Het bosdeel en het natuurdeel lopen parallel voor wat betreft hun opbouw: zij zijn qua indeling gelijk. De gedachte daarachter is, dat er bedrijven en organisaties in de sector zijn die voor wat betreft de huidige praktijk van arbeidsvoorwaarden niet strikt in het bosdeel of in het natuurdeel passen; in de opzet van de raam-cao kunnen zij, al dan niet onder nader te stellen voorwaarden, oversteken van het bosdeel naar het natuurdeel en omgekeerd.

Voor wat betreft het bosdeel zijn partijen al vrij snel tot de conclusie gekomen, dat het een werkbaar stuk is. Voor het bosdeel is inmiddels ook een concept-functiewaarderingssysteem tot stand gekomen en hebben werkgeversvertegenwoordigers het initiatief genomen om met een nieuwe beloningssystematiek te komen.

Voor wat betreft het natuurdeel ligt de zaak iets gecompliceerder. Dat heeft te maken met het feit dat het natuurdeel nauw moet aansluiten op de nieuwe eigen arbeidsvoorwaardenregeling van de Vereniging Natuurmonumenten, welke regeling als het ware in de cao zou moeten worden ingebouwd. Aangezien lange tijd niet duidelijk is geweest of Natuurmonumenten bij de raam-cao zou aansluiten, verkeert dit deel van de raam-cao nog in een eerste stadium.

Verlenging huidige cao particuliere bosbouw

Sociale partners in de bosbouw hebben besloten - in afwachting van verdere uitwerking en implementatie van de raam-cao - de traditionele cao voor de particuliere bosbouw met een half jaar te verlengen; looptijd van 1 december 2002 tot 1 juni 2003.

Besloten is om per 1 januari 2003 een loonsverhoging toe te kennen in de vorm van 1,0% prijscompensatie. Daarnaast wordt in januari 2003 een eenmalige uitkering ter grootte van 1,0% van het bruto maandsalaris van die maand toegekend. Ook zijn de afstand-, reiskosten- en reistijdenvergoedingen geïndexeerd.

Tenslotte hebben sociale partners besloten de premiespaarregeling met ingang van het nieuwe jaar stop te zetten en om te zien naar een alternatief hiervoor.

Oriëntatie bedrijfstakfondsen en beheer fonds-cao's

Om uiteenlopende redenen zijn de diverse bedrijfstakfondsen voor de agrarische en aanverwante sectoren aan een heroriëntatie onderhevig. Dat heeft onder meer te maken met:

- ontwikkelingen in het kader van de Structuur Uitvoering Werk en Inkomen (SUWI)
- ontwikkelingen in het kader van de Wet Administratieve Lastenverlichting en Vereenvoudiging in Sociale Verzekeringswetten (WALVIS)
- ontwikkelingen in de cao-trajecten van de bedrijfstakfondsen (agrarische sectoren)
- autonome ontwikkelingen: zijn de reeds vele jaren bestaande fondsen "nog bij de tijd".

In de particuliere bosbouw bestaan naast de reguliere cao een aantal fonds-cao's die deelneming aan de diverse bedrijfstakfondsen als bovengenoemd regelen. Die cao's worden beheerd door het secretariaat van de Commissie Sociale Zaken. Voor wat ontwikkelingen in en wijzigingen van de fonds-cao's voor de particuliere bosbouw wordt naadloos aangesloten op hetgeen terzake in vrijwel gelijklopende cao's voor de agrarische sectoren wordt geregeld. Het beheer van die cao's berust bij het speciaal daartoe door sociale partners in die sectoren opgerichte Bureau Ondersteuning Arbeidsvoorwaarden (BOAr).

Bij het beheer van de fonds-cao's in de particuliere bosbouw doen zich in de situatie als bovengeschetst enkele knelpunten voor:

- aanpassing van die cao's geschiedt op basis van besluiten die elders zijn genomen: besluitvorming op afstand en zonder verder inhoudelijk overleg in de Commissie Sociale Zaken
- aanpassing geschiedt op basis van door BOAr toegezonden, al eerder vastgestelde notities: de bosbouw loopt dus altijd een slag achter
- er wordt in feite dubbel werk gedaan
- er is voor het secretariaat van de Commissie Sociale Zaken een mate van afhankelijkheid van wat BOAr doet.

Daarom hebben sociale partners in de Commissie Sociale Zaken van het Bosschap besloten nader te verkennen in hoeverre het beheer van de fonds-cao's in de bosbouw óók bij BOAr zou kunnen worden neergelegd en hoe alsdan ook de bestuurlijke betrokkenheid van sociale partners (met name werkgeversorganisaties) bij de fondsen en de fonds-cao's kan worden vergroot.

****bevordering kennisontwikkeling / (bij)scholing / specialisatie / employability***

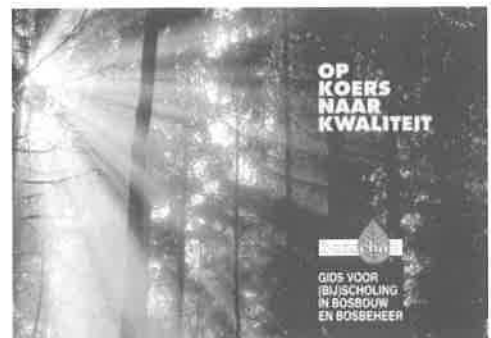
Brochure en folder (bij)scholing in bos en natuur

Onder auspiciën van de Commissie Onderwijs & Scholing van het Bosschap is een brochure vervaardigd die werkgevers en werknemers in de sector beoogt te stimuleren om meer gebruik te maken van de mogelijkheden om (voordelig) cursussen of verdere scholing te volgen, met als doel dat werknemers zich verder in het vak kunnen bekwamen en / of zich breder kunnen ontwikkelen.

De brochure "Op koers naar kwaliteit" heeft vooral een verwijzende functie: verwijzend naar personen, instanties en organisaties waar men over bepaalde zaken specifieke en volledige informatie kan krijgen. Daarnaast wordt de nodige aandacht besteed aan subsidiemogelijkheden, fiscale faciliteiten, erkende opleidings- of cursusinstellingen, reguliere onderwijsinstellingen, etc.

De brochure is in het najaar van 2002 op grote schaal verspreid.

Teneinde een maximaal bereik voor de brochure te bevorderen is de folder "De wegen naar kennis en kwaliteit in bosbouw en bosbeheer" ontwikkeld die de geïnteresseerde op het spoor van eerdergenoemde brochure zet. De folder is onder meer naar alle bij het Bosschap geregistreerde ondernemingen, een groot aantal scholen en diverse opleidingsinstellingen en -organisaties gezonden.

Zowel de brochure als de folder zijn met financiële ondersteuning van het scholingsfonds Stosas tot stand gekomen.

Advisering uitbreiding cursuslijst scholingsfonds Stosas

Jaarlijks wordt door het bestuur van het scholingsfonds Stosas per sector een lijst vastgesteld waarop alle cursussen (+ erkende opleidingsinstellingen daarvoor) staan vermeld welke in principe voor Stosas-subsidie in aanmerking komen. Voor de bosbouwsector is er een lijst gezamenlijk met de sector cultuurtechnische werken.

Voor het seizoen 2002-2003 heeft de Commissie Onderwijs & Scholing van het Boschap het bestuur van Stosas enkele adviezen aan de hand gedaan voor uitbreiding van de lijst. Enerzijds ging het daarbij om uitbreiding van het aantal cursussen met cursussen op het gebied van management / leidinggeven, arbeidsomstandigheden / veiligheid / gezondheid, onderhoud / beheer / exploitatie. Anderzijds betrof het uitbreiding van het aantal erkende opleidingsinstellingen dat bepaalde cursussen verzorgt.

De voorstellen voor uitbreiding van de lijst zijn door het bestuur van Stosas vrijwel onverkort overgenomen.

De Commissie heeft ook gereageerd op het voornemen van het bestuur van Stosas om de cursus bedrijfshulpverlening nog één jaar te subsidiëren en er daarna mee op te houden. Door de Commissie is gewezen op de problematische situatie in de bosbouw ten aanzien van de organisatie rondom bedrijfshulpverlening in de bosbouw en met name bij het vellingswerk met de motorkettingzaag. In onderzoeksrapportage van de Arbeidsinspectie (zie in dit jaarverslag onder "Arbo, veiligheid, gezondheid en welzijn") wordt dat als een ernstig knelpunt aangemerkt.

Voortzetting van subsidiëring is van belang om deelneming aan een cursus bedrijfshulpverlening te bevorderen.

Het bestuur van Stosas is aan dit verzoek vooralsnog niet tegemoetgekomen.

Deelneming ESF-3 project?

Voor de komende jaren (in elk geval tot 2006) zijn op grond van één van de doelstellingen van het Europees Sociaal Fonds (ESF-3) financiële middelen beschikbaar, onder andere voor het onderdeel "scholing van werkenden", met als doelgroepen:

- werkenden zonder startkwalificatie
- werkenden met een secundaire beroepsopleiding

Daarnaast is ESF-3 gericht op sectoroverstijgende scholing in het kader van employability.

Gelet op de wens om ook in de bosbouwsector te komen tot brede en flexibele inzetbaarheid van personeel, heeft de Onderwijscommissie zich beraden over het benutten van ESF-3 middelen via een communicatieprogramma. Dat programma moet het denken over scholing in combinatie met (loop)baan veranderen en moet bevorderen dat meer een cultuur ontstaat waarin scholing tot de verbeelding spreekt. Eerste indruk is dat er perspectief in zit. Daarom is besloten de mogelijkheden nader te verkennen en voorstellen te ontwikkelen.

*** Aandacht voor arbo, veiligheid, gezondheid en welzijn**

Raamovereenkomst Boschap-Relan Arbo

Sinds midden jaren '90 hanteren het Boschap en Relan Arbo een raamovereenkomst op het gebied van (preventieve) arbozorg. Op basis van die raamovereenkomst kunnen bedrijven en organisaties in de sector bos en natuur tegen voordelige tarieven aansluiten bij Relan Arbo voor de wettelijk verplichte inschakeling van een arbodienst voor bedrijven met personeel in dienst.

Om bij de tijd te blijven en om een wat gewijzigde financieel-administratieve insteek correct te kunnen vastleggen is het oorspronkelijke raamcontract begin 2002 herzien.

In het kader van deze raamovereenkomst zijn inmiddels ca 70 bedrijven / organisaties met ca 300 werknemers bij Relan Arbo aangesloten.

Arbeidsinspectie: onderzoek naar vellingswerk met de motorkettingzaag

In de periode van februari 2000 tot maart 2001 heeft de Arbeidsinspectie van het ministerie van SZ&W onderzoek gedaan naar de arbeidsomstandigheden bij vellingswerkzaamheden met de motorkettingzaag. De resultaten daarvan zijn vastgelegd in een rapport onder de misleidende titel "Onderzoek naar arbeidsomstandigheden in de bosbouw"; misleidend,

omdat van de 54 controles er niet meer dan 6 professionele bosbouwondernemingen betroffen en omdat het uiteindelijk uitsluitend ging om arbeidsomstandigheden bij vellingswerkzaamheden met de motorkettingzaag.

Gerekend over de 54 controles is de belangrijkste conclusie van het rapport, dat het middelmatig tot redelijk gesteld is met genoemde arbeidsomstandigheden. Op basis van de 6 controles in de bosbouw is verderop in het rapport de conclusie dat de professionele bosaannemers de zaken vrij goed voor elkaar hebben.

Belangrijk punt van aandacht vormt bedrijfshulpverlening bij risicovolle werkzaamheden onder geïsoleerde omstandigheden, met name voor wat betreft het kunnen verrichten van levensreddende handelingen. De organisatie daarvan schiet tekort. Door de Arbeidsinspectie wordt dat als een belangrijk knelpunt gezien.

In het overleg dat diverse organisaties uit de sector – waaronder het Bosschap – met de Arbeidsinspectie over dit onderzoek hebben gehad, is het belang van deze problematiek door de sector onderkend. Afgesproken is, dat het Bosschap op dit punt verder initiatief zal nemen ter oplossing van de problematiek. Inmiddels ligt het onderwerp bij de Commissie Arbeidsomstandigheden van het Bosschap, waar de eerste lijnen zijn uitgezet: een inventarisatie van werkzaamheden in de bosbouw, welke risico's zich daarbij (eventueel) voordoen en ten aanzien van welke risico's bedrijfshulpverlening aan de orde is. Aan die inventarisatie wordt gewerkt door Relan Arbo en IPC Groene Ruimte.

Uiteindelijk doel is te komen tot een zodanige organisatie van bedrijfshulpverlening, dat deze door de Arbeidsinspectie als adequaat wordt bestempeld en dat daarop dan ook wordt gehandhaafd door de Arbeidsinspectie.

Gebruik persoonlijke beschermingsmiddelen

De Arbowet- en regelgeving is gericht op het voorkómen van ongewenste arbeidsomstandigheden en onveilige werksituaties. Persoonlijke beschermingsmiddelen (pbm's) vormen de sluitpost van het arbo- en veiligheidsbeleid in de onderneming. Pas als alle gevaren zoveel mogelijk aan de bron zijn bestreden of deze zijn afgeschermd, mag en moet het overblijvende risico worden verkleind met behulp van pbm's.

De keuze voor bepaalde pbm's hangt af van:

- de ernst van het gevaar
- de frequentie van blootstelling aan het gevaar
- de kenmerken van de werkplek
- de aard van de werkzaamheden.

Het Bosschap verspreidt al gedurende een lange reeks van jaren een overzicht van de meest voorkomende werkzaamheden in bos en natuur en de daarbij te gebruiken pbm's. Dat overzicht is inmiddels uitgebreid en geactualiseerd. Het nieuwe overzicht is opgenomen in één van de arbo-informatiebladen die door het Bosschap worden uitgegeven. Daarnaast is er een geplastificeerde uitgave vervaardigd voor een duurzaam gebruik in het bedrijf of bij de werkplek. Alle bosaannemers en ontvangers van de arbo-informatiebladen hebben inmiddels zo'n overzicht ontvangen.

Samenleving

Rond en na de eeuwwisseling constateert het Bosschap dat nieuwe begrippen rondom bos en natuur in Nederland een belangrijke rol gaan spelen. Deze zijn divers van aard en verdienen het in het thans voorliggende jaarverslag, kort nader te worden benoemd.

Gedoeld wordt op het afleggen van verantwoording, de begrippen rust, ruimte en stilte en de verdergaande urbanisatie van onze samenleving en de consequenties daarvan voor natuur en bos in strikte en het landelijk gebied in brede zin.

Het afleggen van verantwoording, het hanteren van regels etc. merkt de terreinbeheerder aan de intrede en verdere doorgroei van de certificering, bijvoorbeeld van het bosbeheer.

Daarnaast heeft een ieder van de beheerders meer dan ooit te maken met regelgeving en vergunningen. Via een actieve opstelling, bijvoorbeeld door zelf te werken aan gedragscodes en certificering, kan de terreinbeheerder hierin een positieve rol spelen.

Rust, ruimte en stilte waren tot voor kort begrippen die niet of nauwelijks in de bredere belangstelling stonden. Dat begint te veranderen. Het Bosschap probeert op veel plaatsen aandacht te vragen voor deze kwaliteitsaspecten van het landelijk gebied. Het gaat daarbij niet om de precieze definiëring als wel om het onderkennen van dergelijke kwaliteiten. Er

wordt tot nu toe in de planologie en de ruimtelijke ordening nauwelijks tot geen rekening mee gehouden. Daar zou verandering in moeten komen. Landelijk Nederland mag niet verworpen worden tot een eenvormig recreatiepark.

Nederland urbaniseert verder. De stad ruikt op. De invloed van de stedelijke burger neemt toe. Dat betekent dat ook de terreinbeheerder daarmee steeds meer rekening moet houden. Dat vergt een andere opstelling en een andere positionering. De stedeling kan niet buiten het landelijk gebied gehouden worden en hij bepaalt de ontwikkeling daar dus mede. Het primaat van de boer en de terreineigenaar verdwijnt. Er zal een nieuw evenwicht moeten ontstaan. Een actieve, open opstelling van de terreinbeheerder daarbij is noodzakelijk.

Jaarplancycclus

In 2002 heeft het Bosschap voor het eerst een gestructureerd jaarplan 2003 opgesteld en vastgesteld. Dit vergemakkelijkt de verslaglegging en maakt de resultaten beter controleerbaar. Naarmate de plannen beter toetsbaar worden opgesteld kan die controle ook nog een sterkere kwantitatieve component krijgen. Om hiertoe te geraken zal een aantal jaren lang gewerkt moeten worden aan verdere verbeteringen en aanpassingen van de jaarplancycclus.

Communicatie

In 2002 heeft het Bosschap via zijn website en vijf nieuwsbrieven, alsmede door het beantwoorden van talloze telefoontjes, faxen en e-mails en deelname aan symposia en fora, etc gewerkt aan de communicatie met de bedrijfsgenoten en de bedrijfstak in het algemeen. Het schap is over die communicatie nog niet tevreden. In het najaar 2002 is dan ook besloten er komend jaar expliciet meer aandacht aan te besteden via een op te stellen en nader uit te werken planmatige aanpak.

Overheid

****Bevordering adequaat overheidsbeleid***

Overleg met de minister van LNV

Op 14 november 2002 heeft het periodiek overleg tussen een delegatie van het bestuur van het Bosschap en de minister van LNV plaats gehad. Het overleg stond in het teken van het bevorderen van een ecologisch en economisch duurzaam terreinbeheer, aan de hand van de volgende onderwerpen:

- Flora- en faunawet in relatie tot de Vogel- en Habitatrichtlijn
- Certificering van bosbeheer
- Waterbeheer; uitvoering en financiering
- Programma Beheer
- Voortgang beleidsimplementatie Natuur voor mensen, mensen voor natuur
- Verbreding Bosschap

Het overleg verliep in een goede sfeer en resulteerde in een aantal duidelijke afspraken waarover elders in dit jaarverslag meer wordt vermeld.

4. REGELGEVING: (AUTONOME) VERORDENINGEN en BESLUITEN

Intrekking bos- brandverordening

Het bestuur van het Bosschap heeft in het voorjaar van 2002 besloten de Bosbrandverordening Bosschap 1978 buiten werking te stellen en daadwerkelijk op te heffen. Reden daartoe vormt het feit, dat in de huidige tijd vraagtekens moeten worden gesteld bij de noodzaak en effectiviteit van deze verordening, die overigens al veel langer dan 1978 bestaat.

De volgende overwegingen spelen een rol:

- de bosbrandverordening geldt alleen voor bos en niet voor andere natuurterreinen; op die laatste terreinen heeft het Bosschap immers geen bevoegdheid
- brand in het bos wordt in afnemende mate als een probleem gezien en in geval van brand is de brandbestrijding veelal zo effectief, dat grotere branden feitelijk niet meer voorkomen
- het Nederlandse bos is / wordt in toenemende mate minder brandgevoelig, omdat:
 - geen brandgevoelige opstanden meer worden aangelegd
 - het kleinschaligere bosbeheer dat uit zijn aard meebrengt
 - het aandeel loofbomen in de kroonlaag toeneemt
 - veelal een vitale struiklaag tot ontwikkeling is gekomen of zich ontwikkelt.

Handhaving van niet meer adequate regelgeving acht het bestuur van het Bosschap ongewenst. Intrekking van deze verordening draagt daarmee bij aan de wenselijk geachte opschoning van regelgeving in pbo-verband.

Fytosanitaire verordeningen 2002

Van de autonome verordeningen van het Bosschap betreft het in drie gevallen een fyto-sanitaire verordening:

- de Verordening Bosschap Bestrijding insectenplagen in Picea en Larix
- de Verordening Bosschap Bestrijding Nonvlinder
- de Verordening Bosschap Bestrijding Dennenscheerder.

Op grond van deze verordeningen bepaalt het bestuur van het Bosschap jaarlijks het beleid inzake bestrijding van de desbetreffende insecten. Genoemd beleid komt er op neer dat bepaalde gemeenten worden aangewezen, binnen welks grenzen aan het laten liggen in het bos van kwijnend of dood hout gedurende een bepaalde periode beperkingen worden gesteld.

Genoemde beperkingen kunnen op zich belemmeringen opwerpen voor het reguliere bosbeheer. Daarom wenst het bestuur van het Bosschap terughoudend om te gaan met het uitvaardigen van beleid met beperkende regelgeving.

In dat kader is van belang te constateren, dat het bestuur de laatste jaren op grond van in de praktijk opgedane ervaringen heeft kunnen besluiten ten aanzien van genoemde drie verordeningen geen beperkende regelgeving uit te vaardigen.

Het bestuur vindt echter, dat genoemde verordeningen in tijd van nood dringend noodzakelijke instrumenten (kunnen) zijn, die alsdan op adequate wijze moeten bijdragen aan de bescherming van bossen en houtopstanden.

5. FINANCIËLE VERANTWOORDING

Rekening baten en lasten 2002

	totaal	bestuur	product	arbeid
Baten				
1. Heffingen	736.471	618.271	47.750	70.450
2. Rente	21.194	21.194		
3. Niet bestede subsidies	8.102	8.102		
3. Overige baten	35.996	404	35.451	141
totaal van de baten	801.763	647.971	83.201	70.591

Lasten				
1. Voorzitter/personeelskosten	562.170	515.770	14.650	31.750
2. Reis-, verblijf- en repres.kosten	21.971	20.571	700	700
3. Huisvestingskosten	40.780	36.780	1.900	2.100
4. Bureaukosten	60.988	54.307	3.281	3.400
5. Vergaderkosten	55.193	26.066	7.136	21.991
6. Subsidies	27.047	27.047		
7. Diensten door derden	102.034	18.117	72.136	11.781
8. Overige lasten	11.732	177	8.456	3.099
totaal van de lasten	881.915	698.835	108.259	74.821

Balans per 31 december 2002

A K T I V A		P A S S I V A	
Diverse vorderingen/ vooruitbetaalde posten	116.787	Algemene reserve	500.585
Geldmiddelen	489.193	Bosbouwamb.ondernemingen	32.988
		Informatica bosbouwsector	3.139
		totaal	536.712
		Toeslag pensioenen	p.m.
		Reserve onderhoud gebouw	5.936
		totaal	5.936
		Diverse schulden en nog te betalen posten	63.332
	605.980		605.980

ACCOUNTANTSVERKLARING

Opdracht

Wij hebben de jaarrekening 2002 van het Bosschap te Zeist, omvattende de balans, het besluit rekening van baten en lasten en de toelichting, zoals opgenomen in het verslag van het secretariaat d.d. 20 maart 2003, gecontroleerd.

De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van de leiding van het Bosschap. Het is onze verantwoordelijkheid een accountantsverklaring inzake de jaarrekening te verstrekken.

Werkzaamheden

Onze controle is verricht overeenkomstig in Nederland algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot controleopdrachten. Volgens deze richtlijnen dient onze controle zodanig te worden gepland en uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang bevat. Een controle omvat onder meer een onderzoek door middel van deelwaarnemingen van informatie ter onderbouwing van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. Tevens omvat een controle een beoordeling van de grondslagen voor financiële verslaggeving die bij het opmaken van de jaarrekening zijn toegepast en van belangrijke schattingen die de leiding van het Bosschap daarbij heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening. Wij zijn van mening dat onze controle een deugdelijke grondslag vormt voor ons oordeel.

Oordeel

Wij zijn van oordeel dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen op 31 december 2002 en van het resultaat over 2002 in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving.

Ter voldoening aan artikel 41.1 van de verordening financiën bedrijfslichamen van de Sociaal Economische Raad merken wij het volgende op:

- 1 Wij kunnen ons verenigen met de door het secretariaat van het Bosschap opgestelde rekening en de daarbij behorende stukken, met inbegrip van de in het besluit rekening baten en lasten 2001 gegeven toelichtingen en specificaties.
- 2 Onze controle heeft tevens de wetmatigheid en de rubricering van de baten en lasten omvat. Met betrekking tot de wetmatigheid noemen wij de heffingsverordeningen, salarisverordening en de pensioenverordening.
- 3 Wij hebben vastgesteld dat de mutaties in de opgaven inzake de heffingsgrondslagen hebben geleid tot een juiste aanslag.

Den Haag, 20 maart 2003

Ernst & Young Accountants
namens deze

P.J. Heijink RA

P.G.M. Giezeman RA

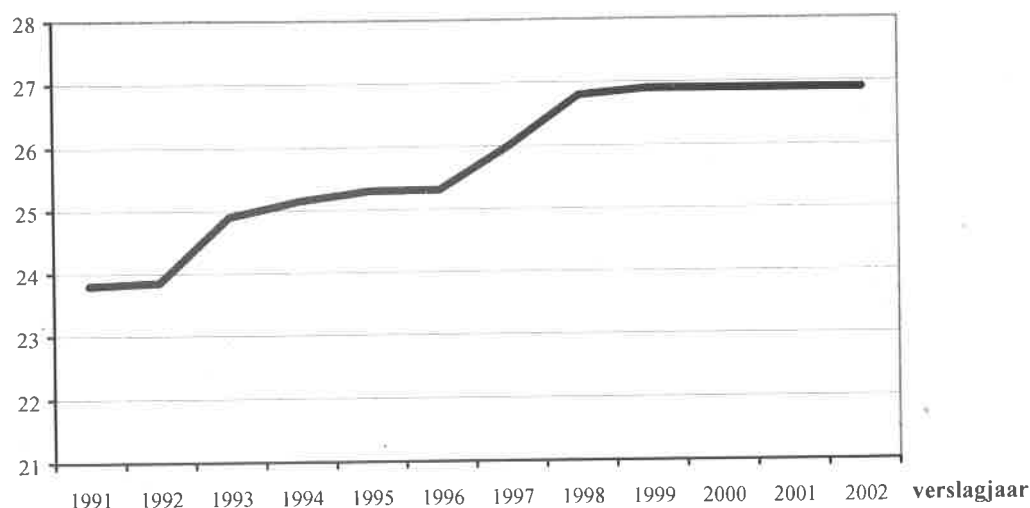
6. TRENDS en ONTWIKKELINGEN

Intern cijfermatig

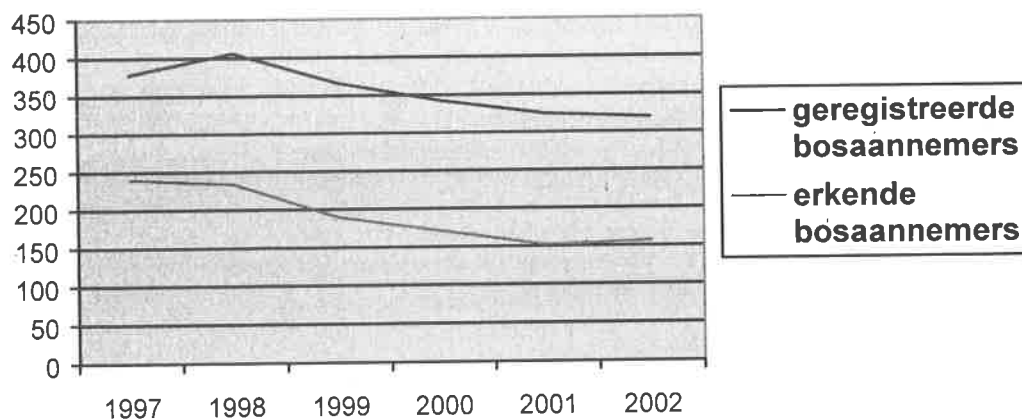
- Het areaal bij het Bosschap geregistreerd bos – bestaande uit 1801 geregistreerde bouseigendommen – kwam ultimo 2002 uit op 269.550 ha. In 2001 was dat 269.513 ha (verdeeld over 1824 geregistreerde eigendommen). De ontwikkeling van het areaal geregistreerd bos kan als volgt worden weergegeven.

areaal bos
10.000 ha

ontwikkeling areaal geregistreerd bos Bosschap

- Het aantal bij het Bosschap geregistreerde bosaannemers kwam ultimo 2002 uit op 319; dat betekent dat het aantal met 5 is gedaald ten opzichte van het jaar daarvoor. De verdere daling van het aantal geregistreerde bosaannemers houdt hoofdzakelijk verband met het uit de registratie verdwijnen van bedrijven omdat zij de minimum-omzetgrens voor registratie niet (meer) halen.
- Het aantal deelnemers aan de Erkenningregeling Bosaannemers kwam ultimo 2002 uit op 154 en is met 3 toegenomen ten opzichte van het vorige jaar.

SAMENSTELLING BESTUUR EN COMMISSIES
per 31 december 2002

Bestuur

voorzitter : mr. P.J.J.M. Mangelmans
vice-voorzitters : drs. O.O. Gorter en W.M.J. Baltussen

Benoemd door de Nederlandse Vereniging van Boscigenaren

lid

mr. C.N. de Boer
drs. O.O. Gorter
drs. N. van Heijst
drs. V.T.M. Braam

plaatsvervangend lid

drs. F.R.M. Naber
mr. C.A.F. d'Ansembourg
ir. H.J. Hekhuis
A.P.M. Veltman

Benoemd door de Algemene Vereniging van Inlands Hout

lid

ing. C. Boon

plaatsvervangend lid

G. Hop

Benoemd door de FNV Bondgenoten

lid

W.M.J. Baltussen
S. Binda
J.A. Eftink

plaatsvervangend lid

Benoemd door de CNV BedrijvenBond

lid

G.H. Koudys
R. Zwijnenburg

plaatsvervangend lid

J. Bosma
E.R.B. Vaessen

secretaris a.i. : ir. A.J.H. Willems

adjunct-secretarissen : ir. A.H. Bouma
mw ir. G.J. Nijland

Commissie Sociale Zaken

voorzitter: ing. F.J. Dillingh

lid

W.M.J. Baltussen
jhr.ir. A.J.H. de Beaufort
S. Binda
R.J. Heuser
G.H. Koudys
M.H. Pieters
H. Wegman

plaatsvervangend lid

jhr.mr. H.W.L. de Beaufort
ing. J. Baan

R. Zwijnenburg

secretaris: ir. A.H. Bouma

Commissie Bosbouwambachten

voorzitter: ing. C. Boon

lid

S. Binda
T. Graafland
C.J.M. Janssen
A. Kerssies
H. Kettelerij
H.R. Niezen
R.E. Ras
ing. P.B. Stouten
R. Zwijnenburg

secretaris: ir. A.H. Bouma

Geschillencommissie Erkenningsregeling Bosaannemers

voorzitter: mr. L.E. Kalff

lid

ir. J. Lub (namens opdrachtgevers)
ing. P. Swager (namens bosaannemers)

secretaris: ir. A.H. Bouma

Klachtencommissie Erkenningsregeling Bosaannemers

voorzitter: mr. L.E. Kalff

lid

ir. J. Lub (namens opdrachtgevers)
ing. P. Swager (namens bosaannemers)

secretaris: ir. A.H. Bouma

Commissie Beheers- en Bedrijfsvraagstukken

voorzitter: drs. O.O. Gorter

lid

ing. C. Boon

ir. A.W.J. Bosman

ir. H. Hekhuis

ir. M.F.F.W. Jans

ir. P. von Meijenfeldt

secretaris: ir. A.J.H. Willems / ir. A.H. Bouma

Commissie Arbeidsomstandigheden

voorzitter: R. Zwijnenburg

lid

drs. W.H. Brunsveld

ing. S. van Dijk Msc

ing. C.M. Niemeijer

ing. J. van Rhenen

A. Roelvink

ing. W.H. Vons

G. Zweverink

secretaris: ir. A.H. Bouma

Belastingcommissie

voorzitter: mr. O.W.A. Baron van Verschuer

lid

ir. A.J.J. Bakker

mr. H.R. Behrens

jhr.mr. L.H.N.F. Bosch Ridder van Rosenthal

mw ir. H.C.M. Brusse

prof.mr. Ch.P.A. Geppaart

mr.ing. J.A. Jansens van Gellicum

Ch. Piket

mw ir. H.C. Tideman

drs. J.J. Urselmann

F.H. de Vries

secretaris: ir. A.H. Bouma

Commissie voor de Zaad- en Plantsoenvoorziening

voorzitter: S.M.G. de Vries

lid

ing. G.T.M. Grimberg
ing. T. Keizers
P. de Labie
L.N.M. van Os
R. Pleijter
ir. J.E.M. van Ruiten

secretaris: ir. G.J. Nijland

plaatsvervangend lid

ing. K.G. Kranenborg

J.A.A.M. Domen
H. Ketelaar
J. Vink
J. Zondervan

Commissie Bosbescherming-ziekten en plagen

voorzitter: ir. A.J.H. Willems

lid

dr. F.R. van Dijken
ir. M.F.F.W. Jans
A.J. Kemperman
L. Moraal
dr. H.N. Siebel
ir. F.W. baron van Tuyll van Serooskerken

secretaris: ir. G.J. Nijland

Bezwaarschriftencommissie

voorzitter: jhr.mr. L.H.J.M. van Asch van Wijck

lid

W.J.M. Baltussen
J. van der Krol

secretaris: ir. A.H. Bouma

Commissie Onderwijs en Scholing

voorzitter: G.H. Koudys

lid

S. Binda
G. Borgman
mw S. van Buuren
A. Kerssies
ir. H.F.M. Weersink

secretaris: ir. A.H. Bouma

adviserend lid

ing. H.W.F. Bruggink
ing. J. van Rhenen
ir. R. de Vrijer

Commissie Waterschapsaangelegenheden

voorzitter: ir. H.H. Massop

lid

ir. E.J. Al / ir. H.M. van der Hout

ir. C.P. Beets

mw ir. H.C.M. Brusse

ir. N. Straathof

secretaris: ir. G.J. Nijland

adviserend lid

ir. J. van Bodegraven

ir. B. Hermans

ir. W.P.C. Zeeman

Terreinbeheerdersoverleg

voorzitter: roulerend voorzitterschap

lid

drs. O.O. Gorter

drs. N. van Heijst

drs. F.R.M. Naber

A.P.M. Veltman

ir. P.A.M. van Winden

ir. A.W.J. Bosman

secretaris: ir. A.J.H. Willems

plaatsvervangend lid

mr. C.A.F. d'Ansembourg

ir. H. Hekhuis

Werkgroep Draaiboek Bosrampen

voorzitter: ing. C. Boon

lid

S. Binda

E.G. Borgman

ir. J.W.H.A. Burgmans

mw M.L.M. Oostveen-Wijckmans

ir. H.F.M. Weersink

secretaris: ir. A.H. Bouma

Werkgroep Houtmeten

voorzitter: drs. O.O. Gorter

lid

ing. C. Boon

mw ir. R. Schulting

ing. H. Wanningen

ir. H.F.M. Weersink

W. van Weert

secretaris: ir. A.H. Bouma

OVERZICHT VAN BOSBEDRIJVEN PER EIGENAARSCATEGORIE VERDEELD NAAR GROOTTEKLASSE
ULTIMO 2002

soort eigenaar	klasse 5-25		klasse 26-50		klasse 51-100		klasse 101-250		klasse 251-500		klasse 501-1000		klasse > 1000		totalen		situatie 1992	
	aantal eig.	aantal ha	aantal eig.	aantal ha	aantal eig.	aantal ha	aantal eig.	aantal ha	aantal eig.	aantal ha	aantal eig.	aantal ha	aantal eig.	aantal ha	eigenaren	hectaren	eigenaren	hectaren
Particulieren	896	10404	170	6124	121	8387	62	9033	25	8540	11	7218	2	3004	1272	52270	1272	52270
Gemeenten	99	1433	40	1510	46	3117	54	8528	29	10169	14	8665	6	8868	348	41538	348	41538
Provincies	2	32	1	47	2	159	4	659	1	251	1	550	-	-	24	4125	24	4125
Staatsbosbeheer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	85471	12	75675	12	75675
Rijk (overig)	4	46	1	29	1	80	1	222	-	-	-	-	4	21580	23	23406	23	23406
Waterschappen	5	80	2	96	2	167	4	608	-	-	-	-	-	-	23	1101	23	1101
Prov. landschappen/- Natuurmonumenten	1	17	-	-	2	185	1	182	1	348	-	-	8	45201	12	30106	12	30106
Stichtingen en Verenigingen	82	1067	28	1047	14	919	10	1614	1	252	4	2841	3	5119	147	7427	147	7427
Recreatieschappen	7	88	5	165	8	570	4	700	1	252	-	-	-	-	25	2442	25	2442
Waterleidingmij	3	55	-	-	2	148	-	-	3	980	-	-	2	2723	-	-	-	-
totaal	1099	13222	247	9018	198	13732	140	21546	61	20792	30	19274	26	171966	2107	238090	2107	238090

COLOFON

Boschap

Laan van Beek en Royen 1a
Postbus 769
3700 AT Zeist

telefoon : 030 – 69 30 130
fax : 030 – 69 33 621
e-mail : algemeen@boschap.nl
internet : www.boschap.nl

fotografie : AVIH, Zeist / Nieuwland/Stichting Erkend Groen, Wageningen /
Stichting Bos en Hout, Wageningen / Boschap, Zeist

druk : De Zuid, Den Haag

